

nő volt s hogy kegyeletét akarta leróni vele szemben, mikor a végrendeletében határozottan megjelölte, hogy csak északnémetországi és magyar vagy erdélyországi diák élvezheti az alapítványt. Az alapítvány, a „*Stipendium Bernardinum*“, azóta is megszakítatlanul be van töltve magyar és német theológusokkal. Csak 1848 körül találunk egy néhány esztendőss megszakítást, amikor szükség volt itthon a tetterős, fiatal emberekre . . .

Az utrechti theológusok a századok folyamán számos emléket hagytak maguk után a „*Bibliothek der Rybsuniversiteit te Utrecht*“-ben, az egyetemi könyvtárban. Szokásban volt, hogy a doctori disszertációk felolvasása után a kollégák versben üdvözölték egymást. Ezeket a verseket, melyek nagyrészt filozófiai gondolatokat tartalmazó vagy tanítókötelemények s magyar, holland, latin, görög, héber vagy arab nyelven irattak, a disszertációkhoz mellékletként nyomták ki. Igy számos utrechti magyar theológus versei vannak nyomtatásban megőrizve az utrechti Rybsuniversiteits bibliothékban. A hollandus nyomdász azonban a verseket annyira elferdítette a maga hibás szedésével, hogy nehéz bennük kiismerkedni s visszaállítani belőlük az eredetit.

Sok emlék maradt ránk az újabb korból lapszéli bejegyzések formájában, régi hollandus könyvekben. Egy Utrechtben nyomott magyar nyelvű bibliában találtam például a következőket: (A dátumokban esetleg tévedhetek!)

„A mit az alólírt tisztelt című hazafi irt, én is csak azokat kívánom. Utrecht, 1850 dec. 17... (Név.)

*Ferenczy József, Szent Irást Magyarázó doctor
Boldogságot és Békességet*

*kiván minden Hiv Magyárnak, aki e sorokat
olvassván
Emlékezzék*

*egyenes lelki Hazafi társárd! Irtam Ultrajektomban,
1829 március 23-án*

*Ha a honvágy s szeretteid felőli aggodalom
bánt, lapozz e Szent Könyvben s hidd meg
Honfitársam! találsz megnyugvást. Utrecht,
1852 február 27. (Aláírás.)*

*Hazádnak szenteld minden erődet, mért az Erő az övé.
Utrecht, 1853 május 6. (Aláírás.)*

*Hazádnak rendületlenül légy hive óh magyar!
Utrecht, 1860 augusztus 14. (Aláírás.)*

Ezt a bibliát Utrechtben szedték s magyar szedők dolgoztak rajta. Az 1700-as évek legelején készült.

Nem lesz érdektelen megemlíteni, hogy *Apátzai Cseri János Entzikipédiája* is Utrechtben látott napvilágot *Vaesberge*-nél, az akkor már híres könyvnyomtató műhelyben. A XVII. század leghíresebb magyar könyvnyomdása, misztótfalusi Kiss Miklós is Hollandiában tanulta meg mesterségét, mellyel a római pápa elismerését is sikerült kivívnia.

A hollandus sajtó ez időben csak úgy ontotta a különböző theologiai, tudományos és bölcseleti műveket. Nálunk akkortájt a nyomdaipar még elég fejletlen, s kezdetleges állapotú volt. Ennek tudható be az, hogy *Bod Péter*, amidőn hazatért Hollandiából, nem kevesebb, mint hét mázsa hollandus könyvet hozott

Magyarországra, hogy ott szerzett ismereteit idehaza is gyarapíthassa, kiegészítse.

Rendkívül értékes lapszéli jegyzetet találtam *Bod Péter Magyar Athénásának* egyik Utrechtben őrzött példányában:

*Bod Péternek még
számos napvilágot
nem látott könyve he-
ver kéziratban a
nagyenyedi — — —
kollégium könyvtá-
rában, — — —*

*ha csak — — — a tüzvész
1849-ben el nem pusztította.*

(Folyt. köv.)

Telcs Máté László.

Néhány szó mezőgazdasági iparunkról.

Gazdasági újraépítésünk egyik legfontosabb problémája a mezőgazdasági iparunk kiépítése. A békeszerződés gyáraink, ipartelepeink és bányáink legnagyobb részét elszakította tőlünk. A központba koncentrált gyártelepeink nyersanyagforrásai legnagyobb részt a perifériákon terültek el, ahonnan a nyersanyagok beszerzése, eltekintve attól, hogy a megszállók kénye-kedvétől függ, a mostani valutáris differenciák, forgalmi és vámkorlátozások mellett nagy nehézségekbe ütközik.

Normális gazdasági élet alapfeltétele a fejlett ipar; teljesen külföldi iparcikkekre utalva gazdasági életünk állandóan nehézségekkel fog küzdeni. A jelenlegi gazdasági korlátozások mellett csak oly iparnak a lehetőségei állanak rendelkezésre, amelynek a nyersanyagait itthon tudjuk előállítani. A megcsontított Magyarországnak csak egy nyersanyagforrása maradt — a mezőgazdaság, amely hivatva van arra, hogy a kiépítendő mezőgazdasági ipar nyersanyagait szolgáltassa. Mezőgazdasági ipar alatt mindazokat az iparágakat értem, amelyek a mezőgazdaság nyersanyagait dolgozzák fel.

A mezőgazdasági ipar nagyfontossága a következőkben domborodik ki. Az itthon termelt nyersanyagok itthoni feldolgozásával sok téren függetleníthetjük magunkat a külföldi behozataltól. Azáltal, hogy a mezőgazdasági nyersanyagokat itthon dolgozzuk fel, munkaalmaikat teremtünk, a munkáskérdés megoldását is előbbre visszük; a munkásosztály jólétének emelkedésével, emelkedni fog a fogyasztóképessége is, a nagyobb kereslet a többtermelést fogja elősegíteni. A mezőgazdasági üzem bevétele növekedni fog, ha a terményeit, mint értékesebb iparcikkeket fogja értékesíteni, ami nagyobb befektetések eszközzését, gazdasági intenzivitást fog előmozdítani. Az előállított iparcikkek tartósabbak és könnyebben szállíthatók, a visszamaradt anyagok pedig nagyon jól értékesülnek helyben a gazdaságban. Nem kevésbé volna fontos, hogy a mezőgazdasági ipartelepek magukban a gazdaságokban, másrésztől kisebb vidéki városokban közel a nyersanyag piacokhoz létesülhessenek, s így az ipari munkásság nem lenne teljesen a fővárosba koncentráva, vidéken való eloszlása egészségesebb szociális helyzetet teremtene, az élelmezés is könnyebbé válna.

A mezőgazdasági iparágak közül elsőrendű fontosságú az élelmezési ipar. Igaz, hogy ennek az iparágak is, mint általában minden iparágunknak, meg kell küzdenie a fűtőanyagnehézségekkel, de más oldalról a nyersanyagait mezőgazdaságunk teljesen fe-

A „Korzó“ kávéház

az egyetem mellett, az
egyetemi hallgatók leg-
kedvesebb találkozói helye.

Pontos kiszolgálás, kitűnő
billiárdasztalok.

Jelen a legjobbban fűtött kávéház.

dezni tudná, sőt a kevésbé fejlett ipari balkánállamok nyersanyagfeleslegeinek a feldolgozására is számíthatnánk. Sajnos, amíg nálunk a nehéz pénzügyi helyzet folytán új ipartelepek üzembe helyezése nagy nehézségekbe ütközik, addig ők kedvezőbb valutáris viszonyok között már megkezdtek a különböző irányú iparüzemek felállítását.

Viszont a mi helyzetünket könnyebbé teszi az a körülmény, hogy az élelmezési ipar egyike a legfejlettebb iparágunknak. A 3 és fél milliárd koronát kitevő nagyipari termelésünknek közel a felét szolgáltatta és itt aránylag veszteségeink sem olyan súlyosak, ugyanis ily irányú ipartelepeink 57%-a új határainkon belül maradt. Az élelmezési ipar állandó piaca és biztosítva van, tekintetbe véve azt, hogy a gazdasági krízissel küzdő Európa termelése a szükségleteket távolról sem fedezi.

Élelmezési iparágaink közül elsősorban említendő a cukorgyártás, a megmaradt 14 cukorgyárunk a hazai szükségletek fedezésén kívül nagyobb exportra is dolgozhatna, ha megfelelő cukorrépa nyersanyag állna rendelkezésére. Sokat tehetnénk ezen a téren azért, ha kisgazdáinkkal is felkaroltatnánk a cukorrépa termelést. Természetesen ez csak akkor lesz lehetséges, ha az jövedelmezőbb lesz, mint a gabona-termelés. Jelenleg szemben a cukor magas árával a cukorrépa ára aránytalanul alacsony.

Fejlett malomiparunk nemcsak a belföldi termést, hanem kedvező központi fekvésünknel fogva nagymennyiségű, víziutakon olcsón szállítható román, szerb, bolgár gabonát is feldolgozhatná, amit lisztté örölve tetemes haszonnal exportálhatnánk. Ennek megvalósítására a közel múltban már történtek lépések.

Husfeldolgozó iparunk lehetővé tehetné, hogy a kivitelre szánt élőállatokat drágábban exportálható húsarukká dolgozzuk fel, a visszamaradt bőrt, csontot stb. a cipő-, illetőleg a műtrágya iparunk dolgozhatná fel.

A többi élelmezési iparágaink közül még a tej-, zöldség- és gyümölcskonzervgyáraink fontosak, főleg az utóbbiak; gyümölcsstermésünk biztos értékesítése nagyobb termés esetén is biztosítva volna.

Az élelmezési ipar után kiépítendő legfontosabb iparágunk a textilipar. A legnagyobb textilipari gyáraink cseh megszállás alá jutottak. A fonó- és szövőipar keretében kender, len, gyapjú és selyemiparunk volna nagyfontosságú, mivel ezeknek nyersanyagait itthon is előállíthatók, sőt azok eddig, mint nyersanyagok kerültek külföldre, Ausztriába, Csehországba, hogy mint drága textilcikkék kerüljenek vissza.

A bőr és cipőiparunk nyersanyagait szintén szolgáltatná a mezőgazdaság, csupán só és cserzőanyag behozatalára volna szükség.

A kő- és agyagiparunkhoz szükséges nyersanyagok is rendelkezésünkre állanak. Főleg téglaiiparunk volt nagyarányú már békében is; nagyjelentőségű lesz az építkezések megindulásával.

A szorosabb értelemben vett mezőgazdasági iparágaink közül a szesz- és keményítógyártás magában a mezőgazdasági üzemből dolgozhatik, a visszamaradt anyagok pedig, mint értékes takarmányok szerepelnek.

Azok közül az iparágak közül, amelyeknek nyersanyagait Csonkama gyarország területén nem találhatók, egyike a legfontosabbaknak a műtrágyagyártás. Műtrágyagyárunk van, de nyersanyagait — kivéve a csontliszt-szuperfoszfátot — külföldről kell beszereznünk. A vegyészeti ipar nyersanyagait, a kőszén és fa lepárlási termékeit legnagyobb részben szintén hiányoznak.

Hatalmas gép- és vasiparunk modern gyáraival, a képzett munkások ezreivel ma ugyan még dolgozunk, de nyersanyagaink nagy részét csak külföldről tudjuk beszerezni. Még súlyosabb helyzetben van a fa- és papiriparunk, az utóbbinak 98%-át elveszítettük, mindkettő nyersanyaga a fa, ami pedig kevés van új határainkon belül.

A mezőgazdasági ipar sürgős megszervezésével egyidőben gondoskodni kell az ipari oktatás kiépítéséről is. Legujabban a „Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara” indított akciót a mezőgazdasági ipar érdekében, különösképpen az ipari oktatásért. Sajnálatos tény, hogy jelenleg legtöbb mezőgazdasági üzem vezetője, előmunkása idegen.

Iparpolitikánk jövő feladata a mezőgazdasági ipar kiépítése, nyersanyagainknak és energiaforrásainknak takarékos beosztása. Mezőgazdaságunk nyersanyagfőlösegeit, mint iparcikkéket kell külföldre szállítanunk olyan árúértékért, amelyek nálunk elő nem állíthatók.

Gazdasági jövőnk csak a magyar mezőgazdaságra és ennek a nyersanyagait feldolgozó mezőgazdasági iparra építhetjük fel.

Polgár Lajos.

BOLDOG CIGÁNYOK A KULPAPARTON.

*Vétkek hajszoltak. Vágyak üztek.
Reszkettem részeg, tavaszi láztól.
De lám, most itt a Kulpaparton
szeliden óv és rejt a sátor.*

*Sátrunkba nincs más, csak mi ketten
és nézzük egymást hallgatva, hosszan
(Boldog cigányok! — Ugye Édes.)
És apró tűzünk bátran lobban . . .*

*Kis rőzse-láng. És mégis oly szép.
Hiszen a rőzsét mi szedtük ketten.
Csak száll a füst s a szemed kábit,
ugye Édes: jó az ölemben.*

*Gubbasztunk itt és zug a Kulpa . . .
És lábujjhegyen járnak a percek.
Ugye, hogy szép itt, kis Cigányom,
te: virágarcu, karcsu, legszebb . . .*

*Ott bent a járdán, fényes utcán
hivalkodhatnak legények, lányok:
sátrunk alatt mi csak mosolygunk,
mi ketten — boldog, bölcs cigányok!*

LUCZA JÓZSEF

kelmefestő és vegytisztító ipartelepe
SZEGED, KAZINCZY-UTCA 14. SZÁM.

Fióközletek:

Mikszáth Kálmán-utca 9. (Valéria-tér paprikapiac sarok), Gizella-tér 3. és Kiskunfélegyháza.

Ipartelepi telefon 10-75.

Különlegesség: A tisztításra adott férfiruhákon kisebb javítás teljesen díjtalan.